

ARC Γεωργική και Αγροτική Συνέλευση

«Ανακοίνωση της κοινωνίας των πολιτών στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το μέλλον της γεωργικής και αγροτικής πολιτικής»

Νοέμβριος 2010

Σύνοψη

Στις 16 Νοεμβρίου 2010, ένας ευρύς συνασπισμός οργανώσεων και δικτύων της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών (ARC) θα υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σε άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ τις δικές του προτάσεις όσον αφορά τη μεταρρύθμιση των ευρωπαϊκών πολιτικών για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη, με τον τίτλο «Ανακοίνωση της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με το μέλλον της γεωργικής και αγροτικής πολιτικής». Η εν λόγω ανακοίνωση συνιστά προϊόν εξάμηνης διαδικασίας διαβουλεύσεων, διασκέψεων και διαπραγματεύσεων μεταξύ ΜΚΟ από ολόκληρη την Ευρώπη (βλέπε www.arc2020.eu).

Απευθύνουμε έκκληση για ριζική αναθεώρηση των πολιτικών τόσο της γεωργίας όσο και της αγροτικής ανάπτυξης. Προτείνουμε οι πολιτικές από το 2014 και μετά να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα στοιχεία:

- **μεταστροφή υποδείγματος της γεωργίας και των επισιτιστικών συστημάτων** από την παρούσα δεσπόζουσα βιομηχανικού τύπου γεωργική δραστηριότητα και τον συγκεντρωποιημένο κλάδο ειδών διατροφής προς την καθιέρωση βιώσιμης γεωργίας σε όλες τις περιοχές, καθώς και ενός διαφοροποιημένου προτύπου περιφερειακής και τοπικής παραγωγής και μεταποίησης τροφίμων, με ισχυρότερη σύνδεση μεταξύ των γεωργών και των καταναλωτών, και υψηλού βαθμού μέριμνα για τη δημόσια υγεία, το περιβάλλον και την καλή μεταχείριση των ζώων.
- **οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική αναγέννηση των αγροτικών περιοχών**, επενδύοντας στην ισχύ και την ποικιλομορφία των κοινοτήτων, των παραδόσεων και των πόρων, με την αποτελεσματική σύνδεσή της με την τοπική εδαφική ανάπτυξη και με την τήρηση των δεσμεύσεων της ΕΕ για κοινωνική, οικονομική και εδαφική συνοχή.

Αυτό το όραμα για αλλαγή τροφοδοτείται από την κοινή πεποίθηση ότι η Ευρώπη πρέπει να επιτύχει αειφορία και μεγαλύτερη ισότητα σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Πρέπει να κάνουμε πιο υπεύθυνη χρήση όλων των παγκόσμιων πόρων, να σταματήσουμε την εκτεταμένη απώλεια της βιοποικιλότητας και να μειώσουμε δραστικά τις εκπομπές αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Πρέπει να εξασφαλίσουμε επισιτιστική ασφάλεια, χωρίς η ΕΕ να εξαρτάται από τους εδαφικούς πόρους άλλων ηπείρων. Πρέπει να μετριάσουμε τη φτώχεια και την ανισότητα, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις μείζονες διαφορές στο εισόδημα και στην ποιότητα ζωής μεταξύ των περιφερειών και των ανθρώπων που ζουν εντός και εκτός των συνόρων της Ευρώπης.

Μια νέα ευρωπαϊκή πολιτική

Για την εκπλήρωση αυτών των επιτακτικών καθηκόντων, προτείνουμε την αντικατάσταση, από το έτος 2014 και εξής, της υφιστάμενης ΚΓΠ από μια **κοινή γεωργική, επισιτιστική και αγροτική πολιτική, με** στόχους που υπερβαίνουν τους δεδηλωμένους στόχους της Συνθήκης της Ρώμης. Μεταξύ των νέων στόχων θα πρέπει να συγκαταλέγονται η επισιτιστική ασφάλεια, η ποιότητα των τροφίμων και η δημόσια υγεία, τα βιώσιμα πρότυπα στον γεωργικό τομέα, η προστασία του περιβάλλοντος, η μετρίαση της αλλαγής του κλίματος, η ενίσχυση της αγροτικής οικονομίας και η ευημερία των αγροτικών κοινοτήτων.

Η εν λόγω πολιτική θα πρέπει να εφαρμόζεται μέσω δύο ταμείων, του **Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου**, το οποίο θα εστιάζεται στα είδη διατροφής και τη γεωργική δραστηριότητα, και του **Ευρωπαϊκού Αγροτικού Ταμείου**, το οποίο θα επικεντρώνεται στην ευρύτερη αγροτική οικονομία και την χωρική ανάπτυξη. Το Γεωργικό Ταμείο θα περιλαμβάνει κατά βάση μέτρα οριζόντιου χαρακτήρα, τα οποία θα ισχύουν για όλες τις περιοχές: το Αγροτικό Ταμείο θα προσφέρει μέτρα ειδικά προσαρμοσμένα στις ανάγκες των επιμέρους περιοχών.

Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο

Οι προτάσεις μας για τη γεωργία διαρθρώνονται γύρω από ένα βασικό αίτημα – τη βιώσιμη γεωργία σε όλες τις περιοχές. Κατά την άποψή μας, το παρόν ισχύον σύστημα της γεωργίας και του κλάδου ειδών διατροφής στην Ευρώπη δεν είναι βιώσιμο. Εξαρτάται από την υπέρμετρη χρήση ορυκτών καυσίμων και τη μεταφορά τροφίμων και ζωοτροφών σε μεγάλες αποστάσεις· σπαταλά τεράστιες ποσότητες τροφίμων· συχνά δεν κατορθώνει να ανταποκριθεί στα πρότυπα καλής μεταχείρισης των ζώων· θέτει σε κίνδυνο την ποιότητα των εδαφών, των υδάτινων πόρων και των οικοσυστημάτων· προκαλεί δε συνεχή απώλεια θέσεων απασχόλησης στον κλάδο της γεωργικής δραστηριότητας. Απομυζά τη ζωτικότητα των λιγότερο εύφορων ή των πιο περιθωριοποιημένων γεωργικών εκτάσεων.

Απευθύνουμε έκκληση για τη σταδιακή μεταστροφή από τη βιομηχανική προς τη βιώσιμη γεωργία, η οποία βασίζεται στην περιφερειακή και τοπική πολυμορφία της γεωργικής δραστηριότητας και της οικονομίας, χρησιμοποιεί ευφυώς τους μη ανανεώσιμους πόρους, σέβεται την καλή μεταχείριση των ζώων, θέτει το ορθό αγρονομικό πνεύμα και την αγρο-οικολογική καινοτομία στο επίκεντρο των γεωργικών αποφάσεων και επιτυγχάνει θετικά περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά αποτελέσματα.

Η ανωτέρω μεταστροφή πρέπει να καθοδηγεί τη μελλοντική παροχή στήριξης προς τους γεωργούς. Γενικές επιδοτήσεις, οι οποίες δεν είναι συνυφασμένες με βιώσιμα συστήματα γεωργίας ή δημόσια αγαθά, δεν μπορούν να δικαιολογούνται πολιτικά. Η στήριξη θα πρέπει να ανταμείβει τις βιώσιμες πρακτικές και την περιβαλλοντική επιτήρηση. Θα συνδράμει μικρές και οικογενειακές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, ιδίως σε δύσκολες περιοχές, προάγοντας τη διαφοροποίηση των γεωργικών και των αγροτικών οικονομιών.

Για τον λόγο αυτόν, το μελλοντικό καθεστώς στήριξης των γεωργών θα πρέπει να προβλέπει τα κάτωθι στοιχεία:

- σαφή καθορισμό των προτύπων βιωσιμότητας για τη γεωργία, στο πλαίσιο επικαιροποιημένων κωδικών ορθών πρακτικών, καθώς και σταδιακή επιβολή των εν λόγω κωδικών·
- συνέχιση των άμεσων ενισχύσεων επί ριζικά αναθεωρημένης βάσης, χωρίς αναφορά σε ιστορικές αποδόσεις, αλλά με ισοτιμία μεταξύ των γεωργών από διαφορετικές περιοχές της ΕΕ–, οι οποίες θα είναι μειούμενες και θα βασίζονται σε προϋποθέσεις άσκησης βιώσιμων πρακτικών·
- στήριξη των μικρών και οικογενειακών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, καθώς και της διατήρησης του εργατικού δυναμικού, συνδέοντας το ποσοστό των άμεσων ενισχύσεων με το μέγεθος των γεωργικών επιχειρήσεων και του εργατικού δυναμικού·
- παροχή στήριξης προς τους γεωργούς περιφερειακών, ορεινών και λοιπών μειονεκτουσών περιοχών·
- απαγόρευση των ΓΤΟ στον ευρωπαϊκό κλάδο της γεωργίας και της προμήθειας ειδών διατροφής·
- χρηματοδοτική στήριξη για τη μετάβαση σε συστήματα γεωργίας με βιολογικό και οικολογικό προσανατολισμό.

Επιπλέον, προτείνουμε ένα καθεστώς στοχοθετημένων ενισχύσεων για τις περιβαλλοντικές υπηρεσίες, το οποίο θα περιλαμβάνει:

- παροχή εναρμονισμένης στήριξης, συναρτήσει σαφών περιβαλλοντικών προτύπων, προς τους γεωργούς, τους κτηνοτρόφους, τους δασοκαλλιεργητές και τους συνεταιρισμούς που διαχειρίζονται γεωργικές εκτάσεις υψηλής φυσικής αξίας·
- αγροπεριβαλλοντικές ενισχύσεις για την προστασία των περιβαλλοντικών αξιών πέραν των στόχων που μπορούν να επιτευχθούν βάσει των προαναφερόμενων προϋποθέσεων για τη στήριξη·
- παροχή στήριξης σε περιοχές που ανήκουν στο δίκτυο Natura 2000, όπου το έργο διαχείρισης των γαιών δεν καλύπτεται από τα ανωτέρω καθεστώτα στήριξης·
- στήριξη της παγίδευσης του άνθρακα, π.χ. σε υγροτόπους, δασικές περιοχές ή μόνιμους μη αρόσιμους βοσκοτόπους, καθώς και της διατήρησης δασικών εκτάσεων υψηλής φυσικής αξίας, οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο της γεωργικής οικονομίας·
- στήριξη των επενδύσεων στον τομέα διαχείρισης των υδάτινων πόρων, κατόπιν προσαρμογής του γεωργικού και δασοκομικού καθεστώτος κατά τρόπο ώστε να ανταποκρίνεται στην αλλαγή του κλίματος, καθώς και στον τομέα της αποκατάστασης οικοτόπων στο εσωτερικό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Προς επίρρωση των εν λόγω αλλαγών, προτείνουμε **νέες πολιτικές σχετικά με το εμπόριο, τη βοήθεια και τη διαχείριση του εφοδιασμού σε τρόφιμα**, με στόχο τη διασφάλιση δίκαιης απόδοσης για τους γεωργούς και την ανταπόκριση στις ανάγκες βιωσιμότητας. Μεταξύ των πολιτικών αυτών περιλαμβάνονται:

- η επαναδιαπραγμάτευση των κανόνων του ΠΟΕ για την καθιέρωση του δικαιώματος επισιτιστικής κυριαρχίας·
- ο διαχωρισμός της γεωργίας από άλλους κλάδους στο πλαίσιο των συνομιλιών για το παγκόσμιο εμπόριο·
- η επιμονή στα βιώσιμα πρότυπα για τις εισαγωγές τροφίμων·
- η παροχή κινήτρων για την παραγωγή πρωτεϊνών ζωοτροφών στην Ευρώπη ως εναλλακτική λύση για τις εισαγωγές πρωτεϊνών·
- η διασφάλιση συνοχής στις αναπτυξιακές πολιτικές, συμπεριλαμβανομένου του τερματισμού των επιδοτήσεων για τις εξαγωγές τροφίμων·
- η παροχή στήριξης προς τους γεωργούς στις αναπτυσσόμενες χώρες για τη διατήρηση ή την ανάπτυξη συστημάτων βιώσιμης γεωργίας·
- η παρακολούθηση της αγοράς τροφίμων και η εξασφάλιση μεγαλύτερης διαφάνειας στην αγορά·
- η αύξηση της διαπραγματευτικής ισχύος των γεωργών και των καταναλωτών, επιτρέποντάς τους να διαχειρίζονται τους επισιτιστικούς πόρους και να επιτυγχάνουν δίκαιες τιμές για τα τρόφιμα.

Ανταποκρινόμενοι στην αυξανόμενη ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με **την ποιότητα των τροφίμων και της σύνδεσής της με την υγεία**, προτείνουμε το Γεωργικό Ταμείο να στηρίζει:

- την ενημέρωση και επιμόρφωση του κοινού, ιδίως των παιδιών, όσον αφορά τα τρόφιμα, τη διατροφή και τη σύνδεσή τους με την υγεία, τους βιώσιμους τρόπους ζωής, την υπεύθυνη κατανάλωση και άλλα συναφή ζητήματα·
- τις δημόσιες συμβάσεις και την τροφοδοσία για υψηλής ποιότητας, φυσικά, υγιεινά, θρεπτικά, φιλικά προς την καλή μεταχείριση των ζώων και περιφερειακής προέλευσης είδη διατροφής·
- την αυστηρότερη ρύθμιση της επισήμανσης τροφίμων συνολικά, με στόχο τη διασφάλιση της δυνατότητας των καταναλωτών να κατανοούν την προέλευση, τις μεθόδους παραγωγής, τη μεταποιητική επεξεργασία κ.ο.κ. όλων των εμπορεύσιμων ειδών διατροφής·
- εκστρατείες υπέρ της μείωσης των απορριμμάτων τροφίμων σε όλα τα στάδια της διατροφικής αλυσίδας·
- τους γεωργούς στη διαχείριση της εκτροφής των δικών τους ζώων και της παραγωγής σπόρων προς σπορά.

Ευρωπαϊκό Αγροτικό Ταμείο

Πολλές αγροτικές περιοχές στην Ευρώπη έχουν αποδυναμωθεί σε μεγάλο βαθμό λόγω της κατάρρευσης της συλλογικής γεωργίας, της συγκέντρωσης του εμπορίου, της μετανάστευσης νέων ανθρώπων κ.λπ. Το αποτέλεσμα είναι οι αυξανόμενες αποκλίσεις μεταξύ των περιφερειών, η μαζική μετανάστευση, η απώλεια κοινωνικού κεφαλαίου και, σε ορισμένες περιοχές, η εγκατάλειψη πολύτιμων γεωργικών γαιών και η απώλεια περιβαλλοντικών και πολιτιστικών αξιών που διαφυλάσσονται χάρη στη γεωργία.

Η προτεινόμενη **αγροτική αναγέννηση** θα πρέπει να εστιάζεται σε αμφότερες την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, στην καινοτομία και την εφαρμοσμένη γνώση· δέον είναι να πηγάζει από ευρύτερες πολιτικές και πόρους της ΕΕ.

Κατά συνέπεια, το εν λόγω Ταμείο θα πρέπει να περιλαμβάνει αυτές τις πολιτικές για **την ενίσχυση και τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας**:

- μέτρα για ευκολότερη πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε γεωργικές εκτάσεις και κεφάλαιο·
- παροχή στήριξης για την κληρονομική διαδοχή γεωργικών εκμεταλλεύσεων και για τους νεοεισερχόμενους στον κλάδο της γεωργίας, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης για τη συνταξιοδότηση, τη γεωργία που είναι συνυφασμένη με τις κοινότητες, καθώς και για την ανάπτυξη δράσης εκ μέρους των τοπικών αρχών με στόχο τη διατήρηση τοπικά προσανατολισμένης βιώσιμης γεωργίας σε αστικές και περιφερειακές περιοχές·

- εκσυγχρονισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων για τη στήριξη της αποδοτικής παραγωγής ή τη στροφή προς την άσκηση βιώσιμων πρακτικών ή τη διαφοροποίηση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων·
- αύξηση του ενδιαφέροντος της ΕΕ για τη δασοκομία, με έμφαση στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης μέσω της βιώσιμης διαχείρισης των δασικών εκτάσεων, της μεταποίησης δασικών προϊόντων και των περιβαλλοντικών υπηρεσιών·
- επενδύσεις στις υποδομές τηλεπικοινωνιών σε αγροτικές περιοχές·
- ανάληψη δράσης εκ μέρους των τοπικών κοινοτήτων, των διαχειριστών εκμεταλλεύσεων και των αντίστοιχων επιχειρήσεων για τη σύσταση ή επέκταση επιχειρήσεων με κεντρική δραστηριότητα την εξοικονόμηση ενέργειας ή την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές·
- ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού, σε σύνδεση με το περιβάλλον, την προστιθέμενη αξία κ.λπ·
- επιμόρφωση πριν από την έναρξη της σταδιοδρομίας και επαγγελματική κατάρτιση, μαθητείες και παρεμφερή συστήματα, κατάρτιση κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας, υπηρεσίες παροχής συμβουλών και γεωργικών εφαρμογών, δραστηριότητες ομότιμων ομάδων κ.ο.κ.

Για τη στήριξη της **περιφερειακής και τοπικής παραγωγής και μεταποίησης τροφίμων**, η ανωτέρω ευρεία οικονομική εστίαση θα πρέπει να περιλαμβάνει τις ακόλουθες πολιτικές:

- δημιουργία και ενίσχυση περιφερειακών και τοπικών επισιτιστικών συστημάτων, όπως αγορές γεωργών, συνεταιριστικά γεωργικά καταστήματα, γεωργία στηριζόμενη από τις κοινότητες και δυναμικό ευρωπαϊκό δίκτυο για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών μεταξύ των εν λόγω συστημάτων·
- στήριξη της σήμανσης και επισήμανσης περιφερειακών προϊόντων, περαιτέρω ανάπτυξη του καθεστώτος συστημάτων ποιότητας της ΕΕ (ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΠΕ) και αξιοποίηση της ευρείας πολυμορφίας των γαστριμαργικών παραδόσεων σε ολόκληρη την Ευρώπη, της γαστρονομίας και των συναφών πτυχών της πολιτιστικής κληρονομιάς·
- αναθεώρηση των κανονισμών της ΕΕ για τη διασφάλιση δεόντως αιτιολογημένων και ελεγχόμενων εξαιρέσεων από τους κανονισμούς, μεταξύ άλλων, περί υγιεινής και σφαγής των ζώων, για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις και τις ΜΜΕ.

Επίσης, δέον είναι το Αγροτικό Ταμείο **να ενισχύει τις αγροτικές κοινότητες, υπηρεσίες και υποδομές**. Η ενίσχυση αυτή θα πρέπει να περιέχει μια δυναμική και δημιουργική προσέγγιση της ανάπτυξης στις αποκαλούμενες «περιφερειακές» ή «μειονεκτούσες» περιοχές, οι οποίες ενδέχεται να είναι, από τη σκοπιά των κατοίκων τους, κεφαλαιώδους σημασίας για τη ζωή τους και εξαιρετικά προνομιούχες από πολιτιστικής, περιβαλλοντικής ή άλλης πλευράς. Οι αντίστοιχες πολιτικές θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα εξής:

- ενίσχυση του κοινωνικού κεφαλαίου σε αγροτικές περιοχές και δυνατότητα συμμετοχής των αγροτικών κοινοτήτων στις διαδικασίες τοπικής διακυβέρνησης και τοπικής ανάπτυξης·
- παροχή και ενίσχυση αγροτικών υπηρεσιών και υποδομών·
- αναγνώριση του βασικού ρόλου των κωμοπόλεων ως κέντρων κοινωνικής, πολιτιστικής και οικονομικής ζωής σε πολλές αγροτικές περιοχές, καθώς και της ανάγκης διατήρησης του φάσματος και της ποιότητας των υπηρεσιών, και της διασφάλισης αποτελεσματικής σύνδεσης και αμοιβαίας στήριξης μεταξύ των αστικών και των αγροτικών περιοχών·
- νέα ριζοσπαστική προσέγγιση για τη διατήρηση της κοινωνικής ζωικότητας των κοινοτήτων που στηρίζονται σε μακροχρόνια πρότυπα γεωργίας επιβίωσης και ημι-επιβίωσης·
- νέες και δημιουργικές προσεγγίσεις για την κάλυψη των αναγκών φτωχών και ευάλωτων κοινοτήτων, μέσω της ανάπτυξης συλλογικής πεπαιθότητας για τις εν λόγω κοινότητες, ούτως ώστε να είναι σε θέση να λαμβάνουν πρωτοβουλίες για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των μελών τους.

Προτείνουμε οι δράσεις που λαμβάνουν στήριξη από το Αγροτικό Ταμείο να διαρθρώνονται γύρω από ολοκληρωμένες στρατηγικές υποπεριφερειακής ανάπτυξης, οι οποίες θα σχεδιάζονται και θα υπόκεινται στη διαχείριση πολυτομεακών εδαφικών εταιρικών σχέσεων.

Έρευνα, ανάπτυξη, κατάρτιση και καινοτομία

Η νέα κοινή γεωργική, επισιτιστική και αγροτική πολιτική θα πρέπει να προβλέπει:

- χρηματοδότηση –μέσω του όγδοου προγράμματος πλαισίου της ΕΕ– για την εφαρμοσμένη έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία, οι οποίες είναι απαραίτητες για την άσκηση των πολιτικών που εισηγούμαστε·
- δυναμικά προγράμματα ενημέρωσης, κατάρτισης και ανταλλαγής ιδεών και ορθών πρακτικών σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο: στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης και τα εθνικά αγροτικά δίκτυα πρέπει να διαδραματίσουν έναν πολύ πιο ενεργό και ανοικτό ρόλο.

Διακυβέρνηση, χρηματοδότηση και υλοποίηση

Η αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων πολιτικών θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ορθή διακυβέρνηση και υλοποίηση, καθώς και από την επαρκή χρηματοδότηση. Η νέα κοινή γεωργική, επισιτιστική και αγροτική πολιτική θα πρέπει να λάβει εν γένει το ίδιο ποσοστό από τον προϋπολογισμό της ΕΕ που διατίθεται επί του παρόντος για την ισχύουσα ΚΓΠ. Επιπλέον, οι αγροτικές περιοχές θα πρέπει να αντλούν πόρους και από άλλα ταμεία της ΕΕ, από εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, αλλά και από επιχειρηματικούς και δημόσιους κλάδους. Κρίνεται σκόπιμο η νέα πολιτική να προβλέπει:

- στρατηγικό πλαίσιο σε επίπεδο ΕΕ για την κοινή γεωργική, επισιτιστική και αγροτική πολιτική, σε πλήρη εναρμόνιση με το Περιφερειακό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Αλιείας·
- μέριμνα για την κατάρτιση, εκ μέρους των κρατών μελών/περιφερειών, στρατηγικών πλαισίων, στα οποία θα αποτυπώνεται το στρατηγικό πλαίσιο ενωσιακού επιπέδου, υπό καθεστώς συμπληρωματικότητας μεταξύ διαφορετικών επιχειρησιακών προγραμμάτων·
- υπο-περιφερειακές εταιρικές σχέσεις για την κατάρτιση και εφαρμογή στρατηγικών εδαφικής ανάπτυξης, με αρμοδιότητες εκτέλεσης όλων των συναφών μέτρων και για τα πέντε ανωτέρω ταμεία της ΕΕ, και ιδίως όλων των μέτρων στο πλαίσιο του προτεινόμενου Αγροτικού Ταμείου·
- ενεργό συμμετοχή των αγροτικών κοινοτήτων και των οργανώσεων εκπροσώπησής τους στη διαμόρφωση και υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων σε τοπικό και υποπεριφερειακό επίπεδο.

**Το παρόν έγγραφο αποτελεί σύνοψη εκτενέστερης έκδοσης της ανακοίνωσης, η οποία έχει δημοσιευθεί στον ιστότοπο της ARC: www.arc2020.eu